

muligt, men jeg mener langt fra, at alle Læreres Løn behøver at bringes op. Det er rigtigt, hvad den ærede Ordfører sagde i Gaar, at Skoleloven af 1814 ikke naaede at blive gennemført i hele sin Udstrækning, men den Naade, hvorpaa den ærede Ordfører talte derom, var ikke saa ganske rigtig, der laa en lille Smule Overlegenhed deri, og det skal man ikke være. Det, der hindrede dens Gennemførelse, var den økonomiske Tilstand i Landet; den er ingen Herre over, og det skal til hvende og sidst vise sig, at vi ikke en Gang ere Herre over den. Den Magt bliver man, naar Tiden kommer, nødt til at bøje sig for; enten man vil eller ej. Det var en smuk Opgave for os, om vi kunde bringe det til Udførelse, som ikke den Gang naaede at komme til Udførelse, at stille Lærerne saaledes, som Skoleloven af 1814 stillede dem eller dog ønskede dem stillede. Og hvorledes stillede den dem? Den gik ud fra den meget rigtige Forudsætning, at Lærerne skulle være stillede paa det Jævnmaal af økonomisk Belvære, hvorpaa Befolkningen levede, den Befolkning, mellem hvilken Lærerne skulle virke. Og hvorfor monstro skulde de det? Var det af udelukkende ydre praktiske Hensyn, at Skoleloven bestemte dette? Jeg tror det aldeles ikke. Bagved dette ligger den Gerkendelse, at den, der vil have en Gerning i Befolkningen, den, der vil have en Mission i Befolkningen, er nødt til til alle Tider at dele Befolkningens Raar. Det skal man ingen Sinde kunne bort fra, og jeg vilde i højeste Grad beklage den Dag, da vor højt ansete og gode Lærerstand skulde synke ned til at blive en Klasse af Levebrøds mænd. Men medens Skoleloven af 1814 saaledes tog Lærerne og stillede dem midt i Befolkningen, midt i den Kred, hvori de skulde virke, vil dette Lovforslag, hvis jeg ikke misforstaar det, og hvis jeg ikke tager fejl af, hvad der vil blive dets Konsekvens, tage Lærerne og stille dem ud i Periferien eller op over Befolkningen. Saa bliver Spørgsmaalet om det er rigtigt. Jeg siger da, at det at være Lærer, er først og fremmest en ideel Gerning, og der vil forhaabentlig altid være Mænd i Landet, som ville vie sig til denne ideelle Gerning, selv om den kræver Resignation og Offer. Vi kunne aldeles ikke

sammenligne Landets Skolelærere med andre Embeds- og Bestillingsmænd. I denne Henseende, paa dette Punkt ligger min allerstørste Tvivl med Hensyn til dette Spørgsmaal. Gaar det virkelig, medens den økonomiske Tilstand i Landet, som det ser ud til, gaar tilbage Aar for Aar, an at vi skabe en Lærerstand, som bliver noget ganske andet end den, vi have kendt i 82 Aar, som maasse bliver en Flot moderne Per Degn'er, en Gentaagelse af den Per Degn, som tvang Montanus til at tilstaa, at Jorden var flad. Lige saa vist, siger jeg, som jeg mener, at mange Lærere ere alt for lavt lønnede, og at det slet ikke gaar an, at de skulle være saa lavt lønnede, lige saa vist mener jeg, at den Lærer, som f. Eks. har en Indtægt af 1400 Kr., fri Bolig, Høve og Brændsel, er lige saa godt stillet som den almindelige Gaardmandsklasse paa Landet, og vi skulle derfor være meget varsomme med, hvad vi i denne Henseende gaa ud over. Men dette Lovforslag vil jo for mange Læreres Bedkommende gaa langt, langt videre, og hvis saa den økonomiske Udvikling gaar i den Retning, vi frygte, kommer den Tilstand, ingen af os skulde ønske. Saa bliver der fra Lærernes Side gjort gældende, at deres Gerning, som en aandelig Gerning, kræver, at de skulle være økonomisk frit og sorgløst stillede, for at de kunne være glade og friske i deres Skole. Ja, ærede Medlemmer ville jo meget godt se, at denne Betragtning er et ægte Barn af den moderne Civilisation, er et ægte Barn af hele Tidens Fordringsfuldhed, men om den er i Overensstemmelse med gode menneskelige Grundsætninger, turde dog være et meget stort Spørgsmaal. Jeg skal ikke her komme ind paa at angive, hvad der bedst betinger et Menneskes aandelige Gerning; jeg har rigtigt nok hidtil troet, at det, der bedst betinger den, var det at kunne tage imod alt det gode, man nyder med Tilfredshed og Talemommelighed, og ikke ved at være fordringsfuld og altid forlange mere og mere. Der er ingen, som har Ret til at faa mere, end hvad der kan staves ud af Tidens Arbejdsforhold, saaledes som de ere. Hvis jeg, uden at blive beskyldt for at holde Prædiken, maatte komme med et Par Eksempler, vilde jeg sige til ærede Medlemmer: Tænk Dem, om man havde taget Gvald bort fra Rung-